

EUSKADI

Lurde Lope / Lourdes Iriarte
 M. Luisa Garmendia / Cor Esgoti
 Isabel Landa / Carmen Cuesta / Rosa Estela
*Assessores de Necessitats Educatives Especials al
 Berritzegune (Centre de Suport a la Formació i Innovació
 educativa) de Donosti*

D'EQUIP MULTIPROFESSIONAL A ASSESSORES DE NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS

Aquest article pretén compartir, amb la comunitat educativa en general i amb els seus lectors en particular, l'experiència dels Equips Psicopedagògics d'Euskadi, dependents de l'Administració Educativa, en allò referent a la seva trajectòria com a servei de suport extern als centres educatius.

Actualment som Assessores de Necessitats Educatives Especials (NEE) al Berritzegune de Donostia compost en total per 41 professionals:

- Direcció (1)
- Assessoria d'etapes Infantil (1), Primària (2) i Secundària (2)
- Assessoria de programes (Diversitat (2), Normalització Lingüística (1), Educació d'Adults (1), Tecnologies de la Informació i la Comunicació (2))
- Assessoria de NEE (psicopedagogs) (7)
- Assessors/es d'Àrea d'àmbit provincial (matemàtiques (1), ciències naturals (1), tecnologia (1), llengua i literatura basca (1), llengua i literatura castellana (1), geografia i història (1), orientació (1), llengua estrangera (3))
- Logopedes (5); fisioterapeutes (2); terapeuta ocupacional (1)
- Secretaris/es (2)
- Documentalistes (2)

A la Comunitat Autònoma hi ha 18 Berritzegunes; el nombre de components està en funció de la població i de les característiques de la zona i el de Donostia/San Sebastián, en concret, respon a una població de 1.650 professors distribuïts en 60 centres públics i concertats (privats).

Els assessors/es del Berritzegune compartim els àmbits d'actuació: assessorament, formació, innovació i gestió de recursos, amb objectius comuns i amb tasques específiques, que no exclusives, de cada perfil assessor.

A continuació intentarem fer un breu recorregut de l'evolució del nostre perfil professional en els últims 20 anys.

Els Equips Psicopedagògics, als seus inicis "Equipos Multiprofesionales" (EMP), sorgeixen a la Comunitat Autònoma Basca l'any 1983, quan el Departament d'Educació va elaborar el "Plan de Educación Especial para el País Vasco" en què s'impulsava l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat, del que se'n deia d'educació especial, en els centres ordinaris.

Els principis que van anar prenent carta de naturalesa, tant en els serveis educatius com en altres xarxes de la Comunitat, eren els de: Normalització, Sectorització i Individualització. Això va suposar un canvi en la filosofia i estructura dels serveis existents al camp de l'educació especial.

L'any 1984 es creen els "Centros de Apoyo y Recursos (CAR)" en els quals s'integren els serveis de suport ja existents com els Equips Multi-Professionals (EMP) i els Tècnics d'Euskara (llengua basca), amb altres figures noves d'assessoria a diferents àrees.

Les funcions que en aquest context havíem de desenvolupar els psicopedagogs pertanyents a l'E.M.P., tal com apareix en l'Ordre de 12 de juliol de 1983 del Departament d'Educació i Cultura del Govern Basc, eren les següents:

a) " Ayudar al profesor-tutor i a l'equip de cicle a resoldre els problemes que els puguin presentar determinats nens des d'un punt de vista pedagògic.

b) Diagnosticar i seguir als nens que ho puguin necessitar i sota demanda de la seva escola.

c) Buscar i gestionar l'accés a diferents recursos de suport que pugui necessitar un nen, tant des del punt de vista del diagnòstic com del tractament.

d) Possibilitar i fomentar les trobades i intercanvis de professors que visquin una experiència educativa similar.

i) Canalitzar cap a l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) les necessitats i interessos de formació permanent del professorat de la zona des del punt de vista de l'Educació Especial.

f) Canalitzar cap a les instàncies administratives corresponents les necessitats detectades des del punt de vista de l'Educació Especial, sent el seu informe preceptiu per a qualsevol acció que s'emprenqui a la zona des del punt de vista esmentat."

L'avaluació del pla d'Educació Especial es recull en el document elaborat per una comissió d'Educació Especial "Una escuela comprensiva e integradora" que va ser publicat pel departament el desembre de 1988 i en què es plasma el corrent de pensament expressada a l'informe Warnock i la Llei d'Integració Social dels Minusvàlids (LISMI). Aquest document fa unes recomanacions que serviran de base per a la creació en els anys 90 del professorat "Consultor/a", clau per al nostre treball per ser figura d'atenció a la diversitat, i que s'afegeix als centres públics a la ja existent de "Pedagogia Terapèutica".

Posteriorment l'Ordre del 16 de maig de 1990 disposava els programes a desenvolupar pels EMP que, ja en aquell moment, pertanyíem als Centres d'Orientació Pedagògica (COP), antics CAR i futurs Berritzegune:

- *Desenvolupament de les capacitats d'aprenentatge.*
- *Educació de l'alumnat amb trastorns generalitzats del desenvolupament.*
- *Desenvolupament de l'adaptació social.*
- *Audició i llenguatge.*
- *Educació primerenca.*

- *Laboral ocupacional, inserció en cicles superiors i trànsit a la vida adulta.*

Els membres dels EMP ofereixen una resposta contextualitzada i globalitzada a les NEE en els seus respectius centres de referència, i els programes abans citats constitueixen un suport especialitzat al propi equip quan les demandes dels centres són més específiques.

Com a suport a la formació dels EMP es crea el Centre Especialitzat de Recursos Educatius del País Basc (CERE) que realitzarà la formació dels tècnics/es dels diferents programes.

El desenvolupament de la LOGSE en els centres va suposar l'elaboració del Projecte Educatiu i Curricular (PEC i PCC) a partir dels decrets que el nostre Departament d'Educació va elaborar. En aquests documents es contemplen mesures per al tractament a la diversitat incloent la resposta a l'alumnat amb necessitats educatives especials en el marc d'una escola comprensiva i integradora.

El Decret de 1998 amplia el concepte de NEE de la següent manera:

Art.2.- " A efectes d'aquest decret s'entendran com necessitats educatives especials les d'aquells alumnes i alumnes que requereixin en un període de la seva escolarització, o al llarg de tota ella, determinats suports i atencions educatives específiques per patir discapacitats físiques, psíquiques o sensorials, per manifestar trastorns greus de conducta o per estar en situacions socials o culturals

desafavorides, així com les d'aquells alumnes i alumnes que requereixin atenció específica a causa de condicions personals lligades a altes capacitats intel·lectuals."

Així mateix en el Decret es ressalta que, en l'àmbit escolar, han de tenir-se en compte els principis de:

- Compensació educativa de les desigualtats d'origen.
- Participació dels representants legals o, en el seu cas, dels mateixos interessats en les decisions que els afectin.
- Cooperació interinstitucional.

En l'actualitat, totes les assessories del Berritzegune i especialment la del Programa de Diversitat comparteixen, d'una forma o una altra, la responsabilitat de donar resposta a la totalitat de l'alumnat en el marc de l'escola inclusiva. Per dur a terme aquesta tasca conjunta, es fan necessàries les trobades de tots els assessors/es que intervenen en un mateix centre per tal de planificar i desenvolupar coordinadament les seves actuacions.

Cadascuna de les 7 persones del nostre equip porta a terme les funcions d'assessorament i gestió de recursos als centres escolars (vuit o deu) que té assignats.

En un principi, la relació que es va establir amb el centre va partir de l'escolarització d'alumnat amb nee, havent-se convertit actualment en estable a causa de la sectorització en allò que té a veure amb la matriculació; així, la nostra proposta prioritza la proximitat al domicili familiar sempre que els pares o tutors ho desitgin, sense que cap centre pugui autoexcloure's.

Respecte a l'alumnat la nostra feina comença amb el diagnòstic/valoració, posant èmfasi no tant en la patologia que presenta com en les adaptacions necessàries per a la seva correcta escolarització en el mitjà menys restrictiu possible, analitzant i observant a l'alumne/a en el context classe i prenent molt en compte la valoració del professorat.

Les nostres orientacions són de caràcter curricular, metodològic o organitzatiu, i d'elles pot derivar-se, previ consens amb el centre, la sol·licitud al Departament de nous recursos.

La intensitat i freqüència en la relació amb un o un altre centre difereix en funció del número i de la gravetat de les situacions, i com a resultat, en funció dels recursos humans i materials existents en el mateix.

L'especificitat d'alguns casos ens obliga a mantenir un estret contacte i coordinació amb els Departaments de Benestar Social, Infància i Família de l'Ajuntament i Diputació, així com amb Psiquiatria Infanto-juvenil de Osakidetza/Sanitat. D'altra banda la col·laboració interinstitucional és una de les més recents directrius que ens arriben del Govern Basc, la qual cosa fa que s'està començant a traduir en un treball més estructural.

Els nostres interlocutors habituals són, a més dels tutors/es, el professorat de pedagogia terapèutica, consultors/es, orientadors/es i auxiliars d'educació especial, figures totes elles amb permanència al centre, així com logopedes, fisioterapeutes i terapeutes ocupacionals (personal de recent incorporació responsable de l'ús i manteniment del material d'accés al currículum), aquestes últimes de caràcter itinerant.

Aquest seguiment requereix de la nostra presència en els centres a través de les reunions de coordinació, podent ser necessari també fer noves valoracions o observacions de l'alumnat, fet que suposa una periodicitat aproximada d'entre 2 i 4 setmanes (periodicitat quinzenal o mensual). En moments de valoració, aquesta periodicitat pot ser setmanal.

Els terminis que ens marca el Departament per a, per exemple, sol·licitar nous recursos o per tramitar adaptacions curriculars significatives, organitza la prioritat de les nostres tasques.

Com hem dit abans, també la formació del professorat és una competència del nostre equip i la duem a terme per mitjà dels seminaris que dinamitzem i que estan dirigits principalment al professorat de Pedagogia Terapèutica d'Educació Primària i Educació Secundària, Consultors/es i professorat de les Aules d'Aprenentatge de Tasques (mestres de taller i professors/es de Pedagogia Terapèutica que treballen amb alumnat de nee d'entre 16 i 20 anys).

També participem en l'oferta durant el curs de jornades o cursos de curta durada amb ponents externs per a tota la zona. On hi ha més col·laboració amb la resta d'assessors/es és en la formació, ja que cada centre escolar té, a més de l'assessor/a referent quant a les nee, com a mínim un altre assessor/a en relació amb els projectes de formació que el centre pugui tenir en marxa.

Aquests projectes tenen a veure amb la incorporació o aplicació de les noves tecnologies, el plurilingüisme i la resposta a la diversitat, els tres grans temes que des del Departament d'Innovació Pedagògica de Vitòria/Gasteiz es consideren com prioritaris.

Tots els membres del Berritzegune que mantenen contacte sistemàtic amb un centre, incloses nosaltres, ens reunim periòdicament per informar i analitzar conjuntament les necessitats que presenta, i intentar donar una resposta coherent i coordinada des de les diferents àrees des de les que intervenim.

També el propi Berritzegune té en marxa diverses comissions en les quals estan representades les diferents assessories i que intenten aprofundir en els temes prioritaris que abans hem esmentat, a més de la Comissió Pedagògica que juntament amb la persona que porta la direcció i personal administratiu marquen les pautes de funcionament intern de tot l'equip i donen sortida o entrada a assumptes que ens representen com Centre d'Innovació Pedagògica de la zona.

El desenvolupament d'una **Escola Inclusiva** és una de les prioritats del Sistema Educatiu Basc tal com se'ns recorda en les orientacions de començament de curs, i a partir d'aquest pressupòsit, el sistema de suports a l'escola, siguin aquests interns o externs, ha d'augmentar la capacitat dels centres escolars per a una resposta a la diversitat de l'alumnat.

En aquest nou context les tasques que s'assignen als assessors/es de NEE són les assenyalades pel Departament en les orientacions als Berritzegunes per a l'organització del curs 2003-2004:

- *Assessorament i aportació als centres educatius de bones pràctiques d'Adaptacions Curriculars Individuals que puguin tenir repercussió en la pràctica educativa de l'aula tant en Educació Primària com en l'ESO.*

- *En la línia dels plans d'accessibilitat al currículum, aplicació de les tecnologies de la Informació i la Comunicació al camp de les necessitats educatives especials.*

- *Assessorament, formació i suport al professorat responsable de les necessitats educatives especials en els centres: orientadors, consultors, Pedagogia Terapèutica, Audició i Llenguatge.*

- *Assessorament i formació per al desenvolupament de recursos didàctics relatius a les aules de necessitats educatives especials, aules d'aprenentatge d'àrees i aules estables.*

- *Resposta específica a determinades necessitats educatives especials, com ara conductes disruptives, alumnat sord, autisme, etc.*

- *Participació en la difusió de la guia en preparació denominada "Guia per a l'avaluació i millora de l'Educació Inclusiva".*

- *Col·laboració amb els assessors/es de diversitat i convivència en els aspectes comuns relacionats amb el programa d'inserció social.*

- *Implementació de la nova versió dels codis diagnòstics de necessitats educatives especials."...*

Potser un repte que ens planteja aquest nou marc, sigui la possibilitat d'enriquir la nostra intervenció en la resposta a les NEE amb l'aportació dels diferents assessors/es d'àrea, etapa, programa, afavorint, des d'un punt de vista més curricular, plantejaments realment inclusius.

Aquesta trajectòria dels equips psicopedagògics i centres educatius del País Basc, així com els seus reptes de futur han estat recentment tractats al congrés "Guztientzako eskola/ La resposta a les necessitats educatives especials en una escola basca inclusiva" que vam tenir ocasió de compartir amb un bon nombre de companyes i companys d'altres Comunitats, entre elles la catalana.

www.berrikuntza.net / www.elkarrekin.org /
www.donosgune.net / www.hezkuntza.net

Notes

[1] El subratllat és nostre